

Erdély

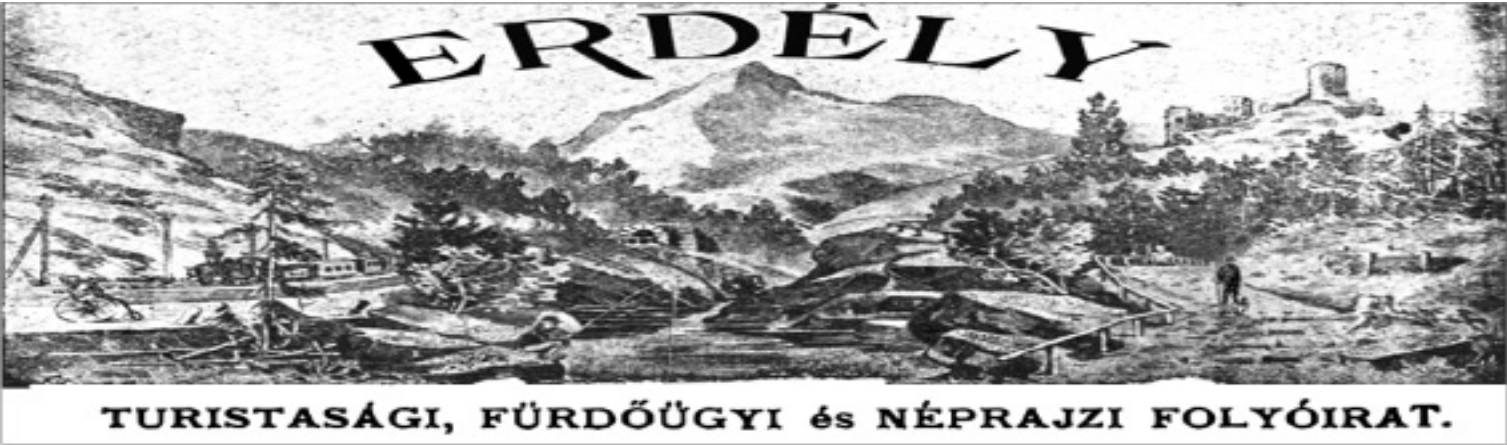
ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 206. szám
2025/10.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

Szerkesztőség (info@ekekolozsvar.ro):
Kismihály Boglárka, Pál Gyöngyi

A következő lapszám megjelenik:
2025. november 14.

Novemberi bakancslista

- November 2. (vasárnap):** Kerékpáros felfedezőtúra Váralmás környékén (kb. 55 km, javasolt a terepkerékpár használata). Indulás Váralmásról reggel 9.30-kor a református templomtól. A túra kiindulópontjáig mindenkinek saját autójával kell eljutnia. Bejelentkezés online október 30-ig. Szervező: Szima Márton. ♦ Látogatás a Házsongárdi temetőben nyugvó egykori túratársaink sírjához. Kérjük a hozzátartozókat, hogy jöjjenek, segítsenek megtalálni a sírokat. Találkozás 12 órakor a temető bejáratánál. Szervező: Kovács D. Zsuzsa.
- November 5. (szerda):** Hagyományos séta a Péter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- November 8. (szombat):** In memoriam gyalogtúra a Lombrá (10 km, 350 m szintkülönbség). Találkozás 9 órakor a vasútállomás előtt. Szervező: Kiss János. ♦ Honismereti kirándulás Tövishátra az alábbi útvonalon: Szilágycseh – Hadad – Bogdánd. Utazás kisbusszal, indulás reggel 8-kor a volt Flip üzlettel szembeni parkolóból. Bejelentkezés online október 31-ig. Szervező: Szöcs Miklós.
- November 9. (vasárnap):** Gyalogtúra a Tolvajkőre (20 km, 600 m szintemelkedés). Utazás kisbusszal, indulás reggel 7-kor a volt Flip üzlettel (Mihai Viteazul / volt Széchenyi tér 9A szám) szembeni parkolóból. Bejelentkezés online november 3-ig. Szervező: Szima Márton.
- November 10–12. (hétfő–szerda):** Vári László-emléktúra a Vlegyászára. Bejelentkezni telefonon november 3-ig lehet, a szervezőnél. Szervező: Szilágyi András.
- November 12. (szerda):** Hagyományos séta az István-forráshoz (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- November 15. (szombat):** Gyorsléptű gyerekbarát túra a Bükk-tetőtől a Bocsor-hegyig (10 km, 250 m szintkülönbség). Találkozás az M21-es busz Bucium megállójában 10 órakor. Csatlakozni lehet Szászfenesén a végállomáson 10.30 órakor. Visszatérés Magyarlónáról az M23-as busszal 15.25 órakor. Szervező: Kiss János.
- November 16. (vasárnap):** Gyerektúra a Szolcsvai-búvópatakhöz. Részletek hamarosan. Szervező: Veres Ágnes.
- November 19. (szerda):** Hagyományos séta a Cérna-forráshoz (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- November 22. (szombat):** Retró túra: Kajántói fenyves – Nádaskóród – Kisbácsi-erdő (23 km, 640 m szintkülönbség). Találkozás 9 órakor a vasútállomás előtt. Bejelentkezni telefonon nov. 20-ig. Szervező: Kiss János. ♦ Dél-erdélyi evangélikus erődtemplomok nyomában: Szászsebes – Szerdahely – Nagypold – Szelistye. Utazás kisbusszal, indulás reggel 7.30-kor a volt Flip üzlettel szembeni parkolóból. Bejelentkezés online november 14-ig. Szervező: Szöcs Miklós.
- November 23. (vasárnap):** Varázslatos Királyföld – az autóbusszos kiránduláson felfedezzük a kereszténységi és a frissen felújított nagydisznói evangélikus templomokat, majd Szebenben sétálunk. A város nevezetességei mellett meglátogatjuk az Altemberger-házban található Történeti Múzeumot is. Az izgalmas történetekről Barazsuly Viktória Adrienn művészettörténész gondoskodik. A nap végén adventre hangolódunk, hiszen már állni fog a karácsonyi vásár. Utazás busszal, indulás reggel 8-kor a volt Flip üzlettel szembeni parkolóból. Bejelentkezés online november 14-ig. Szervező: Szöke Enikő. ♦ Gyalogtúra a Havasrekettyei-vízeséshez és a Sasbérc-kilátóhoz (12 km, szintemelkedés 485 m, színteresszék 650 m). Utazás kisbusszal, indulás reggel 8-kor a volt Flip üzlettel szembeni parkolóból. Bejelentkezés online november 17-ig. Szervező: Szima Márton.
- November 26. (szerda):** Hagyományos séta a Rejtett-forráshoz (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- November 29. (szombat):** A Sáros-bükk négy emeletétől a Bartha-kilátóig (15 km, 200 m szintkülönbség). Találkozás a Tanítók háza mögötti M16-os megállóban 8.45 órakor. Szervező: Kiss János.

Ügyfélszolgálat

Keddtől péntekig előzetes telefonos egyeztetés alapján (Kolozsvár, Magyar/21 Decembrie 1989 utca 116., az udvarban a bal oldali épület). Irodavezető: Kismihály Boglárka (0771-535848). Pénztár: az ügyfélszolgálati irodában. További naprakész információk a honlapon (ekekolozsvar.ro) vagy az egyesület Facebook-oldalán (EKE – Kolozsvár1891)

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Kiss János 0364-807639, Kovács D. Zsuzsa 0747-070790, Szabó János 0757-220682, Szilágyi András 0742-625130, Szima Márton 0766-703575, Szöcs Miklós 0740-061741, Szöke Enikő 0741-509852, Veres Ágnes 0723-159000

Elnök: Kovács Diószegi Zsuzsa 0747-070790
Irodavezető: Kismihály Boglárka 0771-535848

Honismereti kirándulás a Hátszegi-medencébe

A Nopcsa bárók egykori kastélya restaurálása után a dévai múzeum kihelyezett részlegeként működik

KRAJNIK-NAGY KÁROLY

Lassan, de biztosan halad Erdély sokáig magára, nemegyszer sorsára hagyott értékes építészeti örökségének, a nemesi kastélyoknak, kúriáknak, műemlékeknek a felújítása, sokoldalú, de főként turisztikai hasznosítása. Szeptember elején a Hátszeg melletti Szacsalon (román neve Säcel), a Nopcsa bárók egykori kastélyának egy 11,5 millió lejes restaurálása után nyitották meg – a dévai múzeum kihelyezett részlegeként – a román-magyar közös történelemben is fontos szerepet játszó Nopcsák több száz évre és számos nemzedékre visszatekintő család-történetét bemutató kiállítását.

2025-ben, a kétszáz esztendeje született Jókai Mór kapcsán eddig is sok szó esett az írófejedelem legismertebb erdélyi regényhőséről, a *Szegény gazdagok* kettős életet élő hátszegi bárójáról, aki nappal a köztisztletben álló arisztokrata, éjjel pedig a gátlástalan haramia életét élte. Kétségtelen, hogy Fatia Negra alakjának a megformálását a 19. század derekán élt Nopcsa László körül keringő helyi legendák is megihlették, de a sejtelmes-kalandos, majdnem azt írtam betyártörténet fordulatai megítélésében alighanem Petőfi Sándor utólag is beigazolódott meglátásából kell kiindulnunk, amely szerint az élénk fantáziájú és romantikus hevületű ifjú barátja „francia regényeket ír... magyarul.”

Nos, szeptember 27-én a kolozsvári EKE Molnár Ildikó szervezésében tartott autóbusszos kirándulásának a népes résztvevőit a hátszegi báró nagyméretű portréja is fogadta, persze nem a szárnyaló fantáziával túlrajzolt regényhőse, hanem annak egyik valóságos, ihlető modelljéé. Mellette pedig az első Nopcsa Ferenc díszmagyarban és bécsi érdemrendekkel sűrűn dekorált portréja, ahogy az egy főispánhoz, Erzsébet királynő későbbi bizalmasához és főudvarmesteréhez illik... De a kastély leghíresebb és legkülönbebb alakja mégis az 1877-1933 között élt második Nopcsa Ferenc volt, őt a kiállításon egy bronzmellszobra képviselte. Kalandos életéről számos könyvet írtak, filmet is készítettek. A buszban szétozott

röplapból csak a lényegét idézhetjük: „Paleontológusként felfedezte a Magyarosaurus dacus nevű dinoszauruszt, és az izolált zsugorodás elméletének a megalkotójaként vált ismertté. Emellett Albánia elismert kutatója, térképkészítője és néprajzírója volt, de hírszerzőként és az albán trón önjelölt várományosaként is hírhedtté vált. A világ egyik első repülőgép-eltérítőjeként is emlegetik”, és így tovább. Érdekes és szórakoztató tovább olvasni, irodalom bőven van róla.

Tanulságos volt a kastélyban átböngészni a Nopcsák családfáját is. Többek között kiderült, hogy a hadi érdemeikért nemesített vlach kenézek utódai sorozatos vegyes házasságaik után hogyan asszimilálódtak a magyar nemesség soraiba, majd a 19. század közepétől, a román nemzeti mozgalom erősödésével megfordult – vissza is fordult – ez a tendencia.

Még Szacsal, honismereti kirándulásunk fő célja előtt ejtettük útba Óraljboldogfalva manapság kálvinista templomát: 1272-1280 között épült, akkor még nyilván katolikusnak. A századok során ortodoxokkal is használták közösen. Továbbá törökök is tisztelték tetteik benne, ők viszont kevésbé ájtatos szándékkal. Négyrétű gazdag falfestményei a gelencei freskókkal is mutatnak rokonságot. A templom az állagmegőrzés állapotában van, a szomszédos kolostor falai, a cinterem megmaradt sírkövei tovább omladoznak.

Útban hazafelé Piski nevezetességénél, az arborétumban tehetünk rövid sétát. A 67 hektáros angolpark, ami sokunkat a mi botanikus kertünkre emlékeztetett, külső zónájával akár a Maros ártéri erdőjének is tekinthető. Mintegy 250 európai, ázsiai és észak-amerikai fa- és cserjefaj található benne, az első erdélyi akácfá is itt került ültetésre. Az 1700 körül épült Gyulai-kastélyt körbejárva csak sajnálhattuk, hogy egy pusztító vihar után a területet még mindig tisztítják, így csak töredéke látogatható. De nem csak emiatt érdemes ide visszatérni. Az egész Hátszegi medence tele van a közös román-magyar múlt tanulságos, felfedezésre váró emlékeivel.

Bozsoki Adrienn és Fazakas Ferenc közös fotótárlata a Hidelve Galériában

Z. N.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület kolozsvári szervezete egykori fotóklubjának két alapító tagja, Bozsoki Adrienn és Fazakas Ferenc fotókiállítása nyílt meg október 12-én a Hidelve Galériában, a Kolozsvár-Hidelvei Református Egyházközség gyülekezeti termében. A megnyitón Szöllősi János református lelképásztor áhítattal egybekötött köszöntőbeszéddel üdvözölte a közönséget, míg a kiállított munkákat Zilahi Nono grafikusművész méltatta.

A két fotós nem először állít ki közönség előtt, munkáikat láthattuk már több ízben a Hidelve Galériában és más helyi, valamint erdélyi galériákban is, az EKE – Kolozsvár 1891 fotóklub szervezésében. A fotóklubot 2003-ban alapították Vas Géza fotóművész kezdeményezésére, és két évtizeden át működött sikeresen; ez idő alatt a tagok több mint ötven csoportos kiállításon vettek részt.

A jelenlegi tárlat nem csupán képek bemutatása, hanem egyfajta találkozás is a fotográfia művészetével, a természet és a város szépségeivel, valamint a két fotós személyes látásmódjával. A kiállított képek az ember és környezete szoros egységét mutatják meg a nézők számára. A két fotós túrái, kirándulásai során nem a cél, hanem az út a fontos: a felfedezés öröme, a pillanat megőrzése. A fényképezőgép számukra nem eszköz, hanem csendes útitárs. Mindenhol a Teremtő keze nyomát szemlélhetjük, ahogy a

Bozsoki Adrienn és Fazakas Ferenc fotókiállításának megnyitóján

zsoltáros mondja: „Az egek hirdetik Isten dicsőségét, kezének munkájáról beszél a menny.” Ezt hirdetik a kiállított képek is: ugyan emberi szemmel látott és géppel rögzített, de az Isten által teremtett világot tárják elénk.

A fotográfia művészete mindig is több volt, mint pusztán dokumentálás. A fénykép készítője tanúja valami megismételhetetlennek, egy momentumnak, egy látványnak, amelyet megörökít számunkra, vagy éppen az utókornak. A fénykép egyfajta döntés arról, mi érdemes

arra, hogy megőrződjön, és éppen ez a döntés az, amely elárul valamit a fotósról is: az ő világlátásáról, arról, hogyan kapcsolódik a világhoz.

A képek nemcsak megmutatják a valóságot, hanem új nézőpontokat tárnak elénk. A fotók különféle tematikája gazdaggá és sokrétegvé teszi a tárlatot. Bozsoki Adrienn és Fazakas Ferenc képeit nézve elsősorban az emberi közelség és érzékenység érinthet meg bennünket. Arcképek és életképek mesélnek emberi történetekről: gesztusokból, tekintetekből

bontakozik ki egy-egy sors. Városi részletek idézik fel Kolozsvár és más helyek atmoszféráját, amely a templombelsők, utcák, épületek, kapualjak mögött rejlik. A csendéletfotók figyelemre intenek, és megtanítanak észrevenni a mindennapi tárgyak mögött rejlő nyugalmat és rendet. A tájképek, amelyek különösen fontosak ezen a kiállításon, nem pusztán panorámák, hanem apró részletekre figyelő felvételek: a fény játékára a hegyek oldalán, egy fűszálon megülő harmatcseppre, a táj csendjére a sivatagban

vagy éppen a tengerparti naplementében, a természetben található meghittsége, amelyben mindig ott rejlik az élet lüktetése.

A Biblia első lapjain olvashatjuk: „És látta Isten, hogy minden, amit alkotott, igen jó.” A kiállított fotográfiák ennek a „nagyon jónak” a részleteit próbálják megmutatni: a fák zöldjében, a fény játékában, az emberi arcokon, az imádság csendjében, s minden látképben.

A két kiállító fotói valódi párbeszédet folytatnak, olyan vizuális esszét alkotva, amely az ember és környezete kapcsolatáról szól: arról a törekény egyensúlyról, amelyben örök rend és mulandóság, személyes sors és közösségi lét, egyén és természet összefonódnak. A képek szemlélése közben magunk is a zsoltárossal együtt mondhatjuk: „Mily sokrétűek műveid, Uram! Mindet bölcsen alkotad, tele van a föld alkotásaidal.” (Zsoltárok 104,24)

Bozsoki Adrienn és Fazakas Ferenc fotói pillanatnyi fényfoltokból építik fel azt a világot, amelyben a természet, a csend és a hit találkozik. A tárlat nem csupán képek sorozata, hanem meghívás is arra, hogy újra felfedezzük a természet csodáit, az apró örömöket, s főként a világosságot, a fényt, amely nemcsak a képekről tükröződik vissza, hanem körülöttünk és bennünk is létezik.

A kiállítás megtekinthető hivatali időben kedden, csütörtökön és pénteken 9-12 óra között, szerdán 16-19 óra között, valamint az istentiszteletek után.

Hajdúszoboszló, Debrecen, Munkácsy

Hajdúszoboszlóra és Debrecenbe látogattunk szeptember 6-án – viszont a termálfürdőjéről messze földön híres városba ezúttal nem a termálvíz kedvéért mentünk, hanem a világhírű magyar festőművész, Munkácsy Mihály (1844. február 20. – 1900. május 1.) miatt, aki a magyar realista festészet legnagyobbjának tekinthető. A korán árván maradt asztalosinas hosszú, fáradtságos munkával és jó pártfogók segítségével vált minden idők egyik legjobban megfizetett festőművészevé. Külföldi tanulmányai során fokozatosan tett szert a hírnévre. Stílusa nagy hatással volt az alföldi festők alkotásaira.

KOVÁCS ZSUZSA

Az idei, 2025-ös esztendő centenáriumi év Hajdúszoboszló életében, ugyanis éppen száz éve fedezte fel Pávai Vajna Ferenc a kincset érő termálvizet, ebből az alkalomból ünnepel a város. A jeles évforduló méltó megünneplésére szervezték meg a kiállítást Munkácsy Mihály műveiből, a festő születésének 180. és halálának 125. évfordulóján.

A fantasztikus tárlatnak köszönhetően több mint fél éven keresztül csodálhatták meg a látogatók a világhírű festő közel nyolcvan eredeti alkotását a város művelődési központjában. A kiállítás művei Pákh Imre magángyűjtő jóvoltából, a Munkácsy Alapítvány és a helyszínen adó Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár segítségével jutottak el a fürdővárosba.

A kiállítás első termében Munkácsy Magyarországon, vagy magyar témákhoz is kapcsolódó, 1880 előtt alkotott ké-

pei sorakoztak, így többek között a korai arcképek, a *Húsvéti locsolás*, a *Dülő szénásszeker*, az *Ásító inas* vagy az *Éjeli csavargókhoz* és a *Zálogházhoz* készült tanulmányok. Az emeleti térben kaptak helyet a Krisztus-kompozíciókhoz tartozó művek: *Kompozíció-tanulmány a Krisztus Pilátus előtt* című képhez, *Krisztus mellképe*, *Ordító suhanc*; a remek szalonképek: *Merengő nő kutyával*, *A kis cukortolvaj*, *Parkban*, *Sétány a Parc Monceau-ban*; portrék és modelltanulmányok: *Madame Chaplin arcképe*, *Férfiporté*, *Párizsi nő*. Itt láthattuk Munkácsy késői szimbolista hangulatú tájképeit is: *Mosónők I. – II.*, *Pásztorlány az erdő szélén*, *Colpachi táj tehenekkel*, és a nyolcvanas évek végén festett kosztümös jeleneteket: *Ballada*, *Szerelmi dal*, *Hímző nő*. A kiállítás Munkácsy önkarikatúrája mellett az őt ábrázoló alkotásokkal zárult, ezek között a tanítvány Rippl-Rónai József szuggesztív akvarellje és Pásztor János

Munkácsy síremlékéhez készített szoborterve látható.

Pákh Imre, Amerikában élő magyar műgyűjtő, több mint húsz éve hozta haza Magyarországra Munkácsy Mihály képeit azzal a céllal, hogy megismertesse a magyar emberekkel a festőgéniusz alkotásait. Pákh Imre Munkácsy-gyűjteménye a magánkézben lévő legnagyobb kollekció. Munkácsyhoz hasonlóan, Pákh Imre is Munkácsy született. A festő iránti tisztelet és csodálatot a szülői házból hozta magával. Múzeumi szakemberek segítségével három évtized alatt alakította ki közel száz Munkácsy-alkotást magába foglaló gyűjteményét. A festményekből és grafikákból álló törzsanyagot dokumentumok, fotók, szakirodalmi kiadványok egészítik ki, illetve Rippl-Rónai József, Temple János és Halmi Artúr Munkácsyról készített portréi, valamint Pásztor János Munkácsyt ábrázoló szobra.

A gyűjteményt több mint negyven magyarországi és magyarok lakta szomszéd országban városban bemutatták, mi is több helyen láttuk már, legelőször 2007-ben, Csíkszeredában. Ezen kívül jelentős külföldi helyszíneken is megcsodálhatták a gyűjteményt az érdeklődők, például Bécsben, Sanghajban, Pekingben, Moszkvában, Szentpéterváron. A kollekció egyik fő erénye, hogy rálátást biztosít

Munkácsy teljes festői pályájára, így a hajdúszoboszlói tárlat látogatói is átfogó képet nyerhettek az egyik legnagyobb magyar festő életművéről. Ezt a csodálatos gyűjteményt nagyszerű tárlatvezetéssel nézhettük végig. Utána Debrecenben mentünk, hogy a Déri Múzeumban a Munkácsy-trilógiát is megnézzük, ezzel téve teljessé a Munkácsy-élményt.

A Munkácsy-teremben láthatók a művész Krisztus szenvedéstörténetét feldolgozó, monumentális méretű alkotásai. A festmények Krisztus és vádlói konfliktusát, végkifejletként pedig az ige beteljesedését, Krisztus kereszthalálát jelenítik meg. A művek közös bemutatásának különlegessége, hogy maga Munkácsy sem látta együtt a három, bibliai témát feldolgozó festményét. A Jézus életét megörökítő sorozat darabjai első alkalommal 1995. augusztus 25-én, a Déri Múzeumban voltak láthatók együtt.

Rögös út vezetett a Krisztus-trilógia együttes kiállításáig. Próbálkozások már voltak a művész életében is, 1882-ben, majd halála után, 1914-ben, de ezek sikertelenek maradtak. A Déri Múzeum 95 éve, 1930. május 25-én nyitotta meg kapuit a látogatók előtt, és Munkácsy Mihály *Ecce Homo* című nagy méretű festménye is ettől a naptól látható Debrecenben, a Déri Múzeum tulajdona, Déri Frigyes ajándékaként.

Sok idő telt el, amíg teljessé lett a trilógia. A *Golgotát* 1993. augusztus 20-án az *Ecce Homó*val együtt állították ki Debrecenben, de tulajdonosa amerikai állampolgár volt, akitől Pákh Imre megvásárolta, majd 2019-ben eladta a magyar államnak.

A *Krisztus Pilátus előtt* című kép érkezett meg utolsóként Debrecenbe, 1995-ben, ezt végül a Magyar Nemzeti Bank vásárolta meg 2015-ben kanadai tulajdonosától. Így a harminc évvel ezelőtt együtt kiállított Munkácsy-trilógia sorsa rendeződött, mindhárom magyar állami tulajdonba került és Debrecenben, a Déri Múzeumban Munkácsy-termében láthatóak.

A trilógia darabjait nem időrendi sorrendben készítette el a művész. Elsőként a Krisztus Pilátus előtt készült el 1881-ben, utána a Goltota 1884-ben. Munkácsy Mihály Krisztus-trilógiájának első két festménye már bejárta a világot, amikor a művész fontolgatni kezdte a harmadik kép elkészítését, végül 1896-ban, nagybetegen festette meg az *Ecce Homót*, élete egyik utolsó alkotását.

A Déri Múzeum a trilógia együttes bemutatásának harmincadik évfordulójára emlékezik különleges, bibliai témájú, fényjátékkal kísért tárlatvezetést tartott, ennek részesei lehettünk mi is. Csodálatos élmény volt!